

BÀI 11

Kết quả cần đạt

- Hiểu được nội dung, ý nghĩa của truyện *Chân, Tay, Tai, Mắt, Miệng*; biết ứng dụng nội dung truyện vào thực tế đời sống.
- Hiểu **cụm danh từ** là gì và nắm được **cấu tạo** của **cụm danh từ**.
- Nắm được yêu cầu của các bước trong việc **xây dựng bài văn kể chuyện đời thường**.

VĂN BẢN

CHÂN, TAY, TAI, MẮT, MIỆNG

(Truyện ngụ ngôn)

Cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay, bác Tai, lão Miệng từ xưa vẫn sống với nhau rất thân thiết. Bỗng một hôm, cô Mắt đến than thở với cậu Chân, cậu Tay rằng :

– Bác Tai, hai anh và tôi làm việc mệt nhọc quanh năm, còn lão Miệng chẳng làm gì cả, chỉ ngồi ăn không. Nay chúng ta đừng làm gì nữa, thử xem lão Miệng có sống được không.

Cậu Chân, cậu Tay cũng nói :

– Phải đấy ! Chúng ta phải đi nói cho lão Miệng biết để lão tự lo lấy. Chúng ta vất vả nhiều rồi. Nay đã đến lúc lão phải tự mình tìm lấy thức ăn, xem lão có làm nổi không.

Cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay cùng kéo đến nhà lão Miệng. Đi qua nhà bác Tai, họ thấy bác ta đang ngồi im lặng như nghe ngóng điều gì. Cả ba cùng chạy vào nói :

– Bác Tai ơi, bác có đi với chúng cháu đến nhà lão Miệng không ? Chúng cháu đến nói cho lão biết từ nay chúng cháu không làm cho lão ăn nữa. Chúng cháu cũng như bác, lâu nay vất vả nhiều rồi, nay phải nghỉ ngơi mới được.

Bác Tai gật đầu lia lịa :

– Phải, phải ... Bác sẽ đi với các cháu !

Bốn người hăm hở⁽¹⁾ đến nhà lão Miệng. Đến nơi họ không chào hỏi gì cả, cậu Chân, cậu Tay nói thảng⁽²⁾ với lão :

– Chúng tôi hôm nay đến không phải để thăm hỏi, trò chuyện gì với ông, mà để nói cho ông biết : Từ nay chúng tôi không làm để nuôi ông nữa. Lâu nay, chúng tôi đã cực khổ, vất vả vì ông nhiều rồi.

Lão Miệng nghe nói, rất lấy làm ngạc nhiên. Lão nói :

– Có chuyện gì muốn bàn với nhau thì hãy vào nhà đà, làm gì mà nóng thế ?

Bác Tai, cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay đều lắc đầu mà răng :

– Không, không phải bàn bạc gì nữa, từ nay trở đi, ông phải lo lấy mà sống. Còn chúng tôi, chúng tôi sẽ không làm gì cả. Xưa nay, chúng tôi có biết cái gì ngọt bùi ngon lành mà làm cho cực !

Nói rồi, cả bọn kéo nhau về.

Từ hôm đó, bác Tai, cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay không làm gì nữa. Một ngày, hai ngày, rồi ba ngày, cả bọn thấy mệt mỏi, rã rời. Cậu Chân, cậu Tay không còn muốn cất mình lên để chạy nhảy, vui đùa như trước nữa ; cô Mắt thì ngày cũng như đêm lúc nào cũng lờ đờ⁽³⁾, thấy hai mi nặng trĩu như buồn ngủ mà ngủ không được. Bác Tai trước kia hay đi nghe hò nghe hát, nghe tiếng gì cũng rõ, nay bỗng thấy lúc nào cũng ủ ù như xay lúa ở trong. Cả bọn lừ đừ⁽⁴⁾ mệt mỏi như thế, cho đến ngày thứ bảy thì không thể chịu được nữa, đành họp nhau lại để bàn. Bác Tai nói với cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay :

– Chúng ta lầm rồi các cháu ạ. Chúng ta nếu không làm cho lão Miệng có cái ăn thì chúng ta sẽ bị tê liệt⁽⁵⁾ cả. Lão Miệng không đi làm, nhưng lão có công việc là nhai. Như vậy cũng là làm việc chứ không phải là ăn không ngồi rồi⁽⁶⁾. Trước kia sống với nhau thân thiết như thế, nay tự đứng chúng ta gây nên chuyện. Lão Miệng có ăn thì chúng ta mới khỏe khoắn được. Chúng ta nên đến nói lại với lão, các cháu có đi không ?

Cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay cố gượng dậy đi theo bác Tai đến nhà lão Miệng. Đến nơi, họ thấy lão Miệng cũng nhợt nhạt cả hai môi, hai hàm thì khô như rang, không buồn nhéch mép. Bác Tai, cô Mắt vực lão Miệng dậy. Còn cậu Chân, cậu Tay thì đi tìm thức ăn. Lão Miệng ăn xong, dần dần tỉnh lại. Bác Tai, cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay tự nhiên thấy đỡ mệt nhọc, rồi thấy trong mình khoan khoái⁽⁷⁾ như trước. Từ đó lão Miệng, bác Tai, cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay lại thân mật sống với nhau, mỗi người một việc, không ai tị⁽⁸⁾ ai cả.

(Theo *Truyện cổ dân gian Việt Nam*)

Chú thích

(1) *Hầm hở* : dáng bộ hăng hái, muốn thực hiện nhanh ý định.

(2) *Nói thẳng* : nói trực tiếp, không giấu giếm những điều muốn nói.

(3) *Lờ đờ* : chậm chạp, thiếu tinh nhanh.

- (4) *Lù đù*: chậm chạp, mệt mỏi.
- (5) *Tê liệt*: mất cảm giác và khả năng cử động.
- (6) *Ăn không ngồi rồi*: chỉ ăn, không làm, sống hưởng thụ mà không lao động.
- (7) *Khoan khoái*: có cảm giác dễ chịu, thoái mái.
- (8) *Tị*: so tính, không bằng lòng trước những gì người khác được hưởng.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Vì sao cô Mắt, cậu Chân, cậu Tay, bác Tai so bì với lão Miệng ?
2. Truyện mượn các bộ phận của cơ thể người để nói chuyện con người. Có thể ví cơ thể người như một tổ chức, một cộng đồng, v.v... mà Chân, Tay, Tai, Mắt, Miệng là những cá nhân trong tổ chức, cộng đồng đó. Từ mối quan hệ này, truyện nhằm khuyên nhủ, răn dạy con người điều gì ?

Ghi nhớ

Từ câu chuyện của *Chân, Tay, Tai, Mắt, Miệng*, truyện nêu ra bài học : Trong một tập thể, mỗi thành viên không thể sống tách biệt mà phải nương tựa vào nhau, gắn bó với nhau để cùng tồn tại ; do đó phải biết hợp tác với nhau và tôn trọng công sức của nhau.

LUYỆN TẬP

Hãy nhắc lại định nghĩa *truyện ngụ ngôn* và tên gọi những truyện ngụ ngôn đã học.